

Indre Pantdalen**

Referansedata

Fylke: Nordland
Kommune: Hattfjelldal
Kartblad: 1925 I, 2025 IV
UTM: Ø:463706, N:7258663
H.o.h.: 500-1200moh
Vegetasjonssone: Alpin

Prosjektilhørighet: Statskog 2005, DP3
Inventør: SRE, JKL
Dato feltreg.: 31.08.05,
Areal: 22749 daa

Vegetasjonseksjon: C1-Svakt kontinental

Sammendrag

Området omfatter indre deler av Pantdalen, et nordvestvendt dalføre beliggende øst for Susendalen, ca. 16 km sørøst for Hattfjelldal. Indre Pantdalen er en åpen nordvestvendt U-dal med rolig topografi og flat dalbunn. Noe småskala topografi i form av små morenerygger og grunne bekkesøkk finnes i lisdene. Pantdalselva i bunn av dalføret har lite fall og meandrer rolig mot Susna og Susendalen i nordvest.

Vegetasjonen i området varierer mye, både langs rik/fattig gradienten og tørt/fuktig gradienten. Bjørk er dominerende treslag med stedvis stort innslag av einer og vierkratt i busksjiktet. Enkelte rogn finnes spredt. Sør for Pantelva er vegetasjonen i all hovedsak fattig. Her dominerer blåbærskog med overganger mot bærlyngskog på tørre rygger og røsslyng-blokkbær i fuktige søkk. På flate partier langs myrene og langs hovedelva i bunn av dalen, finnes innslag av fuktig bjørkeskog med et tett busksjikt av sølvvier. Myrene sør for elva er stort sett fattige med dominans av bjønnsjegg. Nord for Pantelva er vegetasjonen rikere. Her finnes større partier frodig kalkpåvirket høgstaudeskog med overganger mot kalkbjørkeskog på grunnlendte partier. Fattigere blåbær og bærlyngskog inngår på veldrenerte morenerygger. Særlig har det bratte partiet i kjerneområdet vest for Reinkalvklumpen dominans av rik kalkpåvirket flora. Flere rike bakkemyrer inngår nederst i lisdene, og kalkrevende fjellflora finnes over tregrensen.

Indre Pantdalen er et veiløst dalføre dominert av eldre bjørkeskog uten moderne inngrep. Hele dalføret bærer riktignok preg av sterk beitepåvirkning og trolig har området stedvis vært utsatt for hogstinnngrep i tidligere tider. Langs dalbunnen og i de rike partiene på nordsiden av elva dominerer relativt ensaldret skog med få gamle trær og lite død ved. Skogen er hardt beitet med mye einer i busksjiktet. I indre deler av dalen og i randsonen opp mot høyfjellet dominerer småvokst og buskformet bjørk.

Artsmangfoldet knyttet til død ved av bjørk er relativt fattig og kun trivielle arter. De mest verdifulle kvalitetene når det gjelder artsomangfold, er knyttet til områdets stedvise rike berggrunn. I tillegg til rik og frodig karplanteflora, er flere krevende mykorrhizasopp, vokssopp, og rødskivesopp registrert på de rikeste partiene.

Av de påpekte manglene ved dagens skogvern (Framstad 2002, 2003), oppfyller Indre Pantdalen bare et kriterium; "forekomst av høgstaudeskog i nordboreal sone". Mangelen oppfylles riktignok kun på deler av arealet og er derfor en begrenset verdi ved området. Intakte forekomster av rike skogtyper (bl.a. kalkskog) nevnes også som en mangel, men m.h.p. kalkskog synes mangelanalysen å fokusere på kalkrik barskog i lavlandet. Mangelanalysen påpeker at vernebehovet for fjellbjørkeskoger behøver ytterligere utredning, og inntil videre vurderer vi det som usikkert i hvor stor grad kalkrike nordboreale bjørkeskoger er relevant m.h.p. mangelinndekking.

Området scorer høyt på arrondering, rikhet og variasjon, middels på artsomangfold, men dårligere på kriterier knyttet til skogtilstanden. Det avgrensede kjerneområdet er av høy verdi og trekker totalverdien av området i positiv retning, mye skogløst høyfjellsareal innenfor avgrensingen er derimot et klart negativt element. Totalt sett vurderes området til regionalt verneverdig (**).

Feltarbeid

Feltarbeidet ble utført 31.08.2005 av Sigve Reiso og Jon Klepsland. Hele området ble undersøkt med noe mer detaljert kartlegging på de rikeste partiene under Reinkalvklumpen.

Tidspunkt og værets betydning

Tidspunktet for feltundersøkelsen var optimal med tanke på sopp og karplanter og god også med hensyn på andre organismegrupper. Været var fint og hadde ingen betydning for undersøkelsen.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er valgt ut av Fylkesmannen i Nordland, DN og Statskog SF i forbindelse med opptrappingen av skogvernet. For å bedre arronderingen på verneområdet er grensene for verneverdig areal utvidet en god del i forhold til grensene for undersøkelsesområdet.

Tidligere undersøkelser

Et større området med kalkrik fjellflora er avgrenset på toppartet av Øljedalsfjellet i forbindelse med naturtypekartlegging av kommunen (Naturbase 2006). Naturtypen er vurdert som viktig (B) og ligger delvis innenfor det foreslåtte verneområdet.

Beliggenhet

Området omfatter indre deler av Pantdalen, et nordvestvendt dalføre beliggende øst for Susendalen, ca. 16 km sørøst for Hatfjelldal.

Naturgrunnlag

Topografi

Indre Pantdalen er en åpen nordvestvendt U-dal med rolig topografi og flat dalbunn. Noe småskala topografi i form av små morenerygger og grunne bekkesøkk finnes i lisdene. Pantdalselva i bunn av dalføret har lite fall og meandrerer rolig mot Susna og Susendalen i nordvest.

Geologi

Berggrunnen er dominert av fylitt og glimmerskifer i sørlige halvdel, og kalkglimmerskifer og kalksilikatgneis i nordlige halvdel. Lengst vest inngår også en åre med grønnstein og amfibolitt. I dalbunnen inngår et tykt morenedekke som avtar i tykkelse opp mot fjellet (NGUa, b).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: C1-Svakt kontinental, vegetasjonsone: alpin 50% (ca 11370daa) nordboreal 50% (ca 11370daa) .

Området ligger i nordboreal og alpine vegetasjonssoner i svakt kontinental vegetasjonseksjon (Moen 1998).

Økologisk variasjon

Området varierer endel både over rik-fattig og tørr-fuktig gradienten. På små areal veksler vegetasjonen raskt fra tørre og fattige morenerygger til frodige kalkpåvirkede søkk. Mange eksposisjoner og helningsvinkler har god dekning. Områdets fanger riktignok kun opp en skogtype og har et relativt lite høydespenn med skogdekt areal.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Vegetasjonen i området varierer mye, både langs rik/fattig gradienten og tørr/fuktig gradienten. Bjørk er dominerende treslag med stedvis stort innslag av eier og vierkratt i busksjiktet. Enkelte rogn finnes spredt.

Sør for Pantelva er vegetasjonen i all hovedsak fattig. Her dominerer blåbærskog med overganger mot bærlyngskog på tørre rygger og røsslyng-blokkbær i fuktige søkk. Flekkvis er skogbunnen gressdominert (smyle), trolig som et resultat av beitepåvirkning. Enkelte rikere søkk har innslag av høgstauder som skogstorknebb, ballblom og tyrihjel. På flate partier langs myrene og langs hovedelva i bunn av dalen, finnes innslag av fuktig bjørkeskog med et tett busksjikt av sølvvier. Typiske karplanter på disse delvis forumpede arealene er flaskestarr, skogsnelle, åkersnelle, sølvbunke, mjødurt, jåblom, marikåpe, myrhatt, enghumleblom, setergråurt. Myrene sør for elva er stort sett fattige med dominans av bjønnsjegg. Lokalt, langs bekker og i fuktdrag, finnes enkelte mer krevende arter som særbustarr, jåblom, harerug, gulstarr, svelttull og svarttopp.

Nord for Pantelva er vegetasjonen rikere. Her finnes større partier frodig kalkpåvirket høgstaudekog med overganger mot lågurtutforminger på grunnlendte partier. Fattigere blåbær og bærlyngskog inngår på veldrenerte morenerygger. Særlig har det bratte partiet i kjerneområdet vest for Reinkalvklumpen dominans av rik kalkpåvirket flora. Her inngår også flekker med kalklågurtskog. Typiske arter er skogstorknebb (dominerende), kranskonvall, grønnekurle, taggbregne, teiebær, tysbast, hengeaks, hvitbladtistel, tyrihjel, fjellfiol, mjødurt, legevintergrønn, småengkall og turt. Langs bekker og kildesig inngår arter som hårstarr, gulsildre, skogmarihånd, brudespore, stortveblad, sotstarr og fjellpestrot. Jåblom, breiull, bjønnbrodd, fjellfrøstjerne, svarttopp, gulstarr og dvergjamne inngår på flere rike bakkemyrer nederst i lisdene. På vindslitte parti over tregrensa (over 800 m) på Reinkalvklumpen ble partier basekrevende arter som reinrose, grønnekurle, fjellkurle, hårstarr og svartstarr registrert. De flater myrene langs elva i bunn av dalen er stort sett fattige fastmattemyerer.

Kalkskog og rikmyr er begge oppført som truede vegetasjonstyper i kategorien noe truet (VU) (Fremstad & Moen 2001).

Skogstruktur og påvirkning

Indre Pantdalen er et veløst dalføre dominert av eldre bjørkeskog uten moderne inngrep. Hele dalføret bærer riktignok preg av sterk beitepåvirkning og trolig har området stedvis vært utsatt for hogstinnegrep i tidligere tider. Langs dalbunnen og i de rike partiene på nordsiden av elva dominerer relativt ensaldret skog med få gamle trær og lite død ved. Skogen er hardt beitet med mye eier i busksjiktet. Skogen er relativt ensjiktet med dominans av bjørk på 15-20 cm dbh. Sør for elva er skogstrukturen noe bedre utviklet og det spredt med grove, og tidvis hule bjørk på 40-50 cm dbh. Det er noe større tetthet av død ved, med dominans av tidlige nedbrytningsstadier. I indre deler av dalen og i randsonen opp mot høyfjellet dominerer småvokst og buskformet bjørk.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Indre Pantdalen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Reinkalvklumpen V

Naturtype: Bjørkeskog med høgstauder - Nordlige frodige bjørkeskoger
BMVERDI: A
Areal: 782,2daa

UTM: Ø:4615, N:72605
Hoh: 640-760 moh

Sørvestvendt liseide med dominans av rik og frodig kalkpåvirket bjørkeskog. Topografien er noe brattere enn ellers i området. Vegetasjonen domineres av høgstaudebjørkeskog med overganger mot kalkbjørkeskog og rikmyr. På veldrenerte morenerygger inngår noe fattigere blåbær- og bærlyngskog. Bjørk dominerer i tresjikt med en del innslag av einer og noe vierkritt i busksjikt. Enkelte partier er åpne høgstaudeenger med liten tredekning. Skogen er stedvis hardt beitepåvirket og trolig tidligere påvirket av hogst. Det finnes kun spredte nøkkelelementer i form av gamle trær og læger i tidlige nedbrytningsstadier. Området har en spesielt frodig og artsrik karplanteflora men mange krevende arter. Flere kravfulle markboende sopp som galleslørsopp og de rødlistede fiolett rødskivesopp (R), ravnerødskivesopp (DC) og Entoloma caesiocinctum (DC) ble registrert på de rikeste partiene. På bakgrunn av størrelse, samt svært rik og frodig flora med flere rødlistede arter, er området vurdert som svært viktig (A).

Artsmangfold

Artsmangfoldet knyttet til død ved av bjørk er relativt fattig og kun trivielle arter som valkildkjuke, honningsopp, ildkjuke, labyrinthkjuke ble registrert. Lavfloraen virker også fattig og kun enkelttrær har innslag av Lobarion-arter.

De mest verdifulle kvalitetene når det gjelder artsamangfold, er knyttet til områdets stedvise rike berggrunn. I tillegg til rik og frodig karplanteflora, er flere krevende vokssopp og rødskivesopp registrert på de rikeste partiene. Mest interessant er funn av kalkindikatoren fiolett rødskivesopp (R), samt de rødlistede ravnerødskivesopp (DC) og Entoloma caesiocinctum (DC).

Området har trolig noe verdi for vilt, i kraft av å være et sammenhengende skogsområde med stedvis rik og frodig vegetasjon. Det meanderende elvepartiet og områdets store myrområder er trolig egnet hekkeområde for en rekke våtmarksfugl.

Tabell: Artsfunn i Indre Pantdalen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Sopp markboende	Entoloma caesiocinctum		DC	3	₁ ₁ ₁
	Entoloma corvinum	Ravnerødskivesopp	DC	1	₁
	Entoloma jubatum	Semsket rødskivesopp		1	₁
	Entoloma mougeotii	Fiolett rødskivesopp	R	1	₁
	Entoloma poliopus	Tjærerødskivesopp		1	₁
	Hygrocybe coccinea	Mønjevokssopp		5	₅
	Hygrocybe coccineocrenata	Myrvokssopp		1	₁
	Hygrocybe conica	Kjeglevokssopp		11	₁ ₁₀

Avgrensing og arrondering

Det avgrensede området omfatter landskapet i indre Pantdalen på en god og helhetlig måte. Grensene er trukket langs åskammene og fjelltoppene rundt dalføret mot nordøst, sørøst og sørvest, for å fange opp hele gradienten fra dalbunn til høyfjell og mest mulig av nedbørsfeltet. Dette medfører at et betydelig areal med fjell er inkludert, særlig i de inre delene av dalføret. Mot nordvest er derimot grensen mindre naturlig og følger langs grensen for utredningsområdet, på tvers av dalføret. Store areal med tilsynelatende samme skogtype som innenfor utredningsområdet, er dermed utelatt. Vurdert ut i fra berggrunnskart, er potensialet for kalkpåvirket vegetasjon også tilstede videre nedover dalføret. Særlig virker bratthenegene under Sommarfjellet og Pantdalsfjellet interessante i den sammenheng. En utvidelse nordvestover vil øke arealet betraktelig, fange opp en større høydegradient og øke prosentandelen skogdekt areal i verneområdet.

Vurdering og verdisetting

Indre Pantdalen omfatter øvre deler av et intakt dalføre uten moderne inngrep. Vegetasjonen i området er svært variert, både langs rik/fattig gradienten og tørt/fuktig gradienten, representativt for fjellbjørkebeltet i regionen. Rik og kalkpåvirket flora dominerer på ca. 30 % av det skogdekte arealet. Her finnes en mosaikk av frodig høgstaudebjørkeskog og lågurtskog, med stedvise innslag av de to truede vegetasjonstypene rikmyr og kalkskog. Sammenlignet med andre registrerte kalkpåvirkede bjørkeskoger i regionen som for eksempel Fiskelausvatnet i Grane og Stillelva i Hemnes kommune som begge har flere tusen mål kalkpåvirket bjørkeskog, bidrar riktignok Indre Pantdalen i mindre grad til å fange opp rike utforminger av bjørkeskog.

Tettheten av nøkkelelementer som gamle trær og død ved er generelt lav og vegetasjonen er tydelig beitepåvirket over lang tid. Artsmangfoldet knyttet til de kalkpåvirkede arealene er rikt med flere krevende karplanter og enkelte rødlistede

markboende sopp. Arronderingen av området er stort sett god men det bør understrekes at lokaliteten har stort utvidelsespotensiale videre nordvestover mot nedre deler av Pantdalen.

Av de påpekte manglene ved dagens skogvern (Framstad 2002, 2003), oppfyller Indre Pantdalen bare et kriterium; "forekomst av høgstaudekog i nordboreal sone". Mangelen oppfylles riktignok kun på deler av arealet og er derfor en noe begrenset verdi ved området. Intakte forekomster av rike skogtyper (bl.a. kalkskog) nevnes også som en mangel, men m.h.p. kalkskog synes mangelanalysen å fokusere på kalkrik barskog i lavlandet. Mangelanalysen påpeker at vernebehovet for fjellbjørkeskoger behøver ytterligere utredning, og inntil videre vurderer vi det som usikkert i hvor stor grad kalkrike nordboreale bjørkeskoger er relevant m.h.p. mangelinndekking.

Området har klare verdier som et urørt dalføre med innslag av scorer middels på arrondering, rikhet variasjon og arts-mangfold, men dårligere på kriterier knyttet til skogtilstanden. Det avgrensede kjerneområdet er av høy verdi og trekker totalverdien av området i positiv retning, mye skogløst høyfjellsareal innenfor avgrensingen er derimot et klart negativt element. Totalt sett vurderes området til regionalt verneverdig (**).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Indre Pantdalen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørt-het	Dødved mengde	Dødved kont.	Gamle bar-trær	Gamle løvtrær	Gamle edel-løvtrær	Treslagsfordeling	Variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Reinkalvklumpen V	**	*	*	-	*	-	*	***	***	**	-	-	***
Totalt for Indre Pantdalen	**	*	*	-	*	-	*	**	**	**	**	***	**

Referanser

Direktoratet for naturforvaltning - Naturbase 2006: <http://dnweb5.dinrat.no/nbinnsyn/>

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

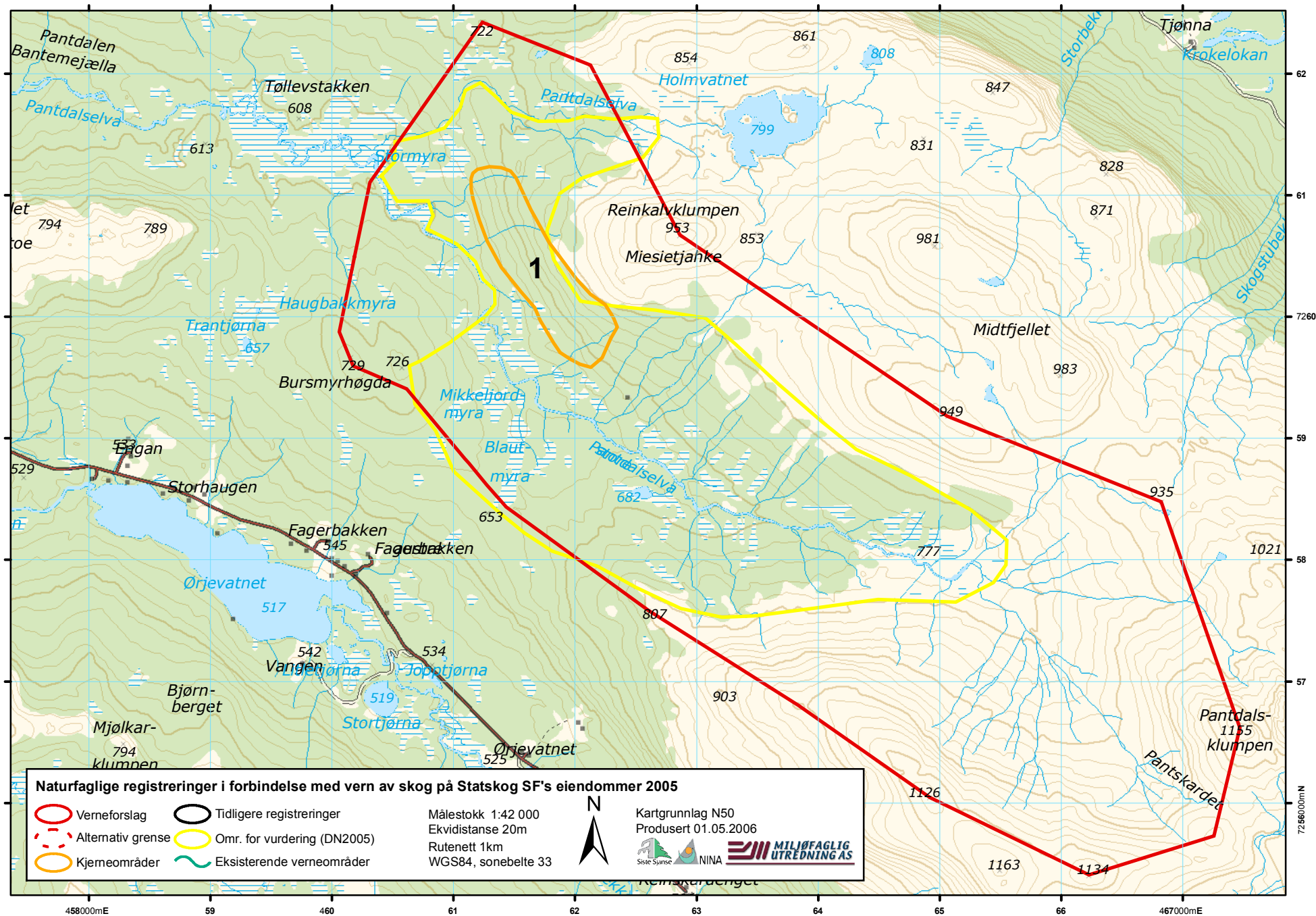
Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.

NGU 2006a. Berggrunnen i Norge N250: www.ngu.no/kart/bg250/

NGU 2006b. Kvartærgeologiske kart: www.ngu.no/kart/losmasse/

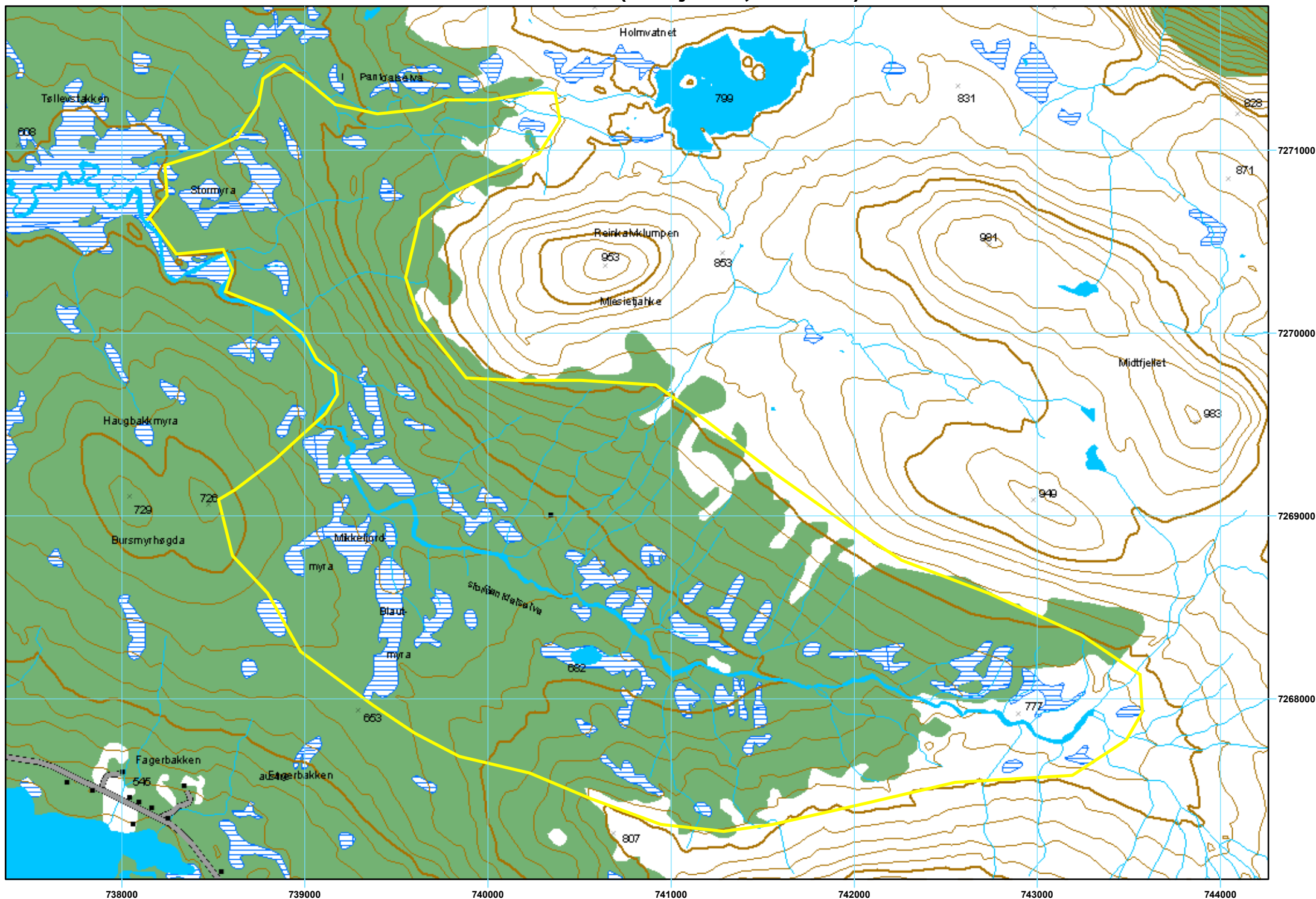
Indre Pantdalen (Hattfjelldal, Nordland).

Areal 22.749daa, verdi **

Indre Pantdalen (Hattfjelldal, Nordland)

Målestokk 1:24 928

Bilder fra området Indre Pantdalen

Frodig kalkpåvirket vegetasjon i kjerneområde 1. Foto: Sigve Reiso

Typisk skogbilde for lavereliggende deler på nordsiden av elva. Bregne-staude-bjørkeskog med busksjikt av einer og en del dødved av bjørk. Foto: Jon T. Klepsland

Ganske storvokst og gammel bjørkeskog med en del dødved i flere nedbrytningstrinn helt sør i avgrensingen. Foto: Jon T. Klepsland

I partier er bjørkeskogen tynnstammet og tilsynelatende ensaldret. Skogstrukturen er trolig beitebetinget. Foto: Jon T. Klepsland